

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

16 вересня 2015 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Самсіна І.Л.,

**суддів: Гриціва М.І., Коротких О.А., Кривенди О.В.,
Кривенка В.В., Маринченка В.Л., Панталієнка П.В.,
Прокопенка О.Б., Терлецького О.О., –**

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Гриньової Ярослави Богданівни до управління Пенсійного фонду України в Рогатинському районі Івано-Франківської області (далі – управління ПФУ), третя особа на стороні відповідача без самостійних вимог на предмет спору – обласна психіатрична лікарня № 2 (далі – Лікарня), про визнання дій протиправними,

в с т а н о в и л а:

У листопаді 2013 року Гриньова Я.Б. звернулася до суду з позовом до управління ПФУ, в якому просила визнати неправомірною відмову у призначенні їй пенсії на пільгових умовах, зобов'язати призначити і виплатити пенсію за віком на пільгових умовах з 22 жовтня 2013 року.

Відповідно до трудової книжки та довідки Лікарні від 1 листопада 2013 року № 17 Гриньова Я.Б. з 15 травня 1996 року по 1 листопада 2013 року працювала сестрою-господинею психіатричного (туберкульозного) відділення № 6 Лікарні.

Пунктом 24 Списку № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2003 року № 36 (далі – Список № 2), передбачено посади працівників, які безпосередньо обслуговують хворих у туберкульозних та інфекційних закладах, відділеннях,

кабінетах: молодші медичні сестри, молодші медичні сестри з догляду за хворими, сестри-господині; молодші спеціалісти з медичною освітою.

22 жовтня 2013 року Гриньова Я.Б. звернулася до управління ПФУ із заявою про призначення їй пенсії за віком на пільгових умовах згідно зі Списком № 2.

Листом управління ПФУ від 4 листопада 2013 року позивачу було роз'яснено, що характер фактично виконуваної роботи сестрою-господинею не підлягає атестації на підтвердження права виходу на пільгову пенсію за Списком № 2. Право виходу на пільгову пенсію за Списком № 2 мають працівники (медичні сестри, молодші медсестри), які безпосередньо обслуговують психічно хворих. Враховуючи викладене, управління ПФУ відмовило Гриньовій Я.Б. у призначенні пенсії на пільгових умовах.

У січні 2014 року Гриньова Я.Б. звернулася до суду із позовом до Лікарні про визнання відмови у видачі довідки про право на пільгове пенсійне забезпечення неправомірною та зобов'язання видати довідку для підтвердження спеціального трудового стажу для призначення пенсії на пільгових умовах.

Рогатинський районний суд Івано-Франківської області рішенням від 21 травня 2014 року позов задовольнив: зобов'язав Лікарню видати Гриньовій Я.Б. уточнюючу довідку, де зазначити період її роботи, що зараховується до спеціального стажу, професію або посаду, характер виконуваної роботи, розділ, підрозділ, пункт, найменування списків або їх номери, куди включається цей період роботи, первинні документи за час виконання роботи, на підставі яких видана зазначена довідка.

Із довідки Лікарні про підтвердження наявного трудового стажу для пенсії за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, виданій 2 липня 2014 року Гриньовій Я.Б., вбачається, що позивач з 13 травня 1996 року по 2 липня 2014 року працювала на посаді сестри-господині та виконувала роботу з обслуговування психічнохворих.

Ця посада відповідно до пункту 24 Списку № 2 дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. Стаж роботи позивача складає 18 років 1 місяць та 19 днів.

Відповідно до наказу Головного лікаря Лікарні від 14 лютого 2014 року № 51-о була проведена атестація робочого місця сестри-господині психіатричного (туберкульозного) відділення, за результатами якої не підтверджено право на призначення пільгової пенсії сестрі-господині за умовами праці згідно зі Списком № 2.

Згідно з висновком від 11 березня 2014 року № 1849/2 Державної експертизи умов праці за результатами проведеної атестації робочого місця сестри-господині право на пільгове пенсійне забезпечення не підтверджено, оскільки сестра-господиня не зайнята безпосереднім обслуговуванням хворих протягом повного робочого дня, що має становити 80 відсотків і більше тривалості робочого дня, та за посадовою інструкцією виконує ряд робіт, що не мають контакту з хворими, а саме – допомагає старшій медичній сестрі по господарській частині та виконує функції кастелянші.

Рогатинський районний суд Івано-Франківської області постановою від 13 серпня 2014 року, залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного

адміністративного суду від 23 жовтня 2014 року, позов задовольнив: визнав незаконною відмову управління ПФУ у призначенні Гриньовій Я.Б. пенсії за віком на пільгових умовах за Списком № 2, зобов'язав управління ПФУ призначити Гриньовій Я.Б., 14 вересня 1963 року народження, жительці с. Підмихайлівці Рогатинського району Івано-Франківської області, пенсію за віком на пільгових умовах відповідно до статті 13 Закону України від 5 листопада 1991 року № 1788-ХІІ «Про пенсійне забезпечення» (далі – Закон № 1788-ХІІ) з 22 жовтня 2013 року.

Вищий адміністративний суд України постановою від 2 квітня 2015 року скасував постанову Рогатинського районного суду Івано-Франківської області від 13 серпня 2014 року та ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 23 жовтня 2014 року. Ухвалив нове рішення, яким у задоволенні позовних вимог відмовив.

Не погоджуючись із ухвалою касаційного суду, Гриньова Я.Б. звернулася із заявою про її перегляд Верховним Судом України з підстави неоднакового застосування Вищим адміністративним судом України положень Закону № 1788-ХІІ.

На обґрунтування заяви вона додала копії ухвал Вищого адміністративного суду України від 15 квітня 2011 року, 18 квітня, 24 жовтня, 6 листопада 2012 року, 22 січня, 27 березня, 3 квітня, 22 травня, 4, 24 вересня, 2 жовтня 2013 року, 30 січня, 11 лютого, 4 вересня, 15 жовтня 2014 року, 12 лютого, 6 квітня 2015 року, які, на її думку, підтверджують неоднакове застосування касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах.

Ухвалою Верховного Суду України від 28 травня 2015 року зазначену справу допущено до провадження.

Перевіривши наведені у заяві доводи, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України вважає, що заява Гриньової Я.Б. про перегляд постанови Вищого адміністративного суду України від 2 квітня 2015 року не підлягає задоволенню з таких підстав.

В ухвалях, наданих на підтвердження неоднакового застосування норм матеріального права, суд касаційної інстанції зазначив, що законодавцем покладено обов'язок проведення атестації робочих місць на керівників підприємств, а тому її непроведення не може позбавити громадян їх конституційного права на соціальний захист щодо вирішення питань надання пенсій за віком на пільгових умовах відповідно до статті 13 Закону № 1788-ХІІ.

У справі ж, що розглядається, Вищий адміністративний суд України, скасовуючи рішення судів попередніх інстанцій, дійшов висновку, що оскільки атестація робочого місця сестри-господині психіатричного (туберкульозного) відділення до 2014 року не проводилась, а за результатами проведеної у 2014 році атестації право на призначення пільгової пенсії за умовами праці згідно зі Списком № 2 не підтверджено, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли неправильного висновку про задоволення позовних вимог.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних відносинах, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Згідно зі статтею 100 Закону № 1788-ХІІ особам, які працювали до введення в дію цього Закону на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, передбачених раніше діючим законодавством, пенсії за віком призначаються на таких умовах: а) особам, які мають на день введення в дію цього Закону повний стаж на зазначених роботах, що давав право на пенсію на пільгових умовах, пенсії в розмірах, передбачених цим Законом, призначаються відповідно до вимог за віком і стажем, встановлених раніше діючим законодавством; б) особам, які не мають повного стажу роботи із шкідливими і важкими умовами праці, вік, необхідний для призначення пенсії відповідно до статті 12, знижується пропорційно наявному стажу в порядку, передбаченому статтями 13–14 цього Закону, виходячи з вимог цього стажу, встановлених раніше діючим законодавством.

Відповідно до пункту «б» частини першої статті 13 Закону № 1788-ХІІ на пільгових умовах мають право на пенсію за віком, незалежно від місця останньої роботи, працівники, зайняті повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, – за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, зокрема, жінки – після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах.

Працівникам, які мають не менше половини стажу роботи з шкідливими і важкими умовами праці, пенсії на пільгових умовах призначаються із зменшенням віку, передбаченого статтею 12 цього Закону, на 1 рік за кожні 2 роки 6 місяців такої роботи чоловікам і за кожні 2 роки такої роботи – жінкам.

Згідно зі статтею 62 Закону № 1788-ХІІ основним документом, що підтверджує стаж роботи, є трудова книжка. Порядок підтвердження наявного трудового стажу за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до пункту 4.5 Порядку застосування Списків № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 18 листопада 2005 року № 383 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 1 грудня 2005 року за № 1451/11731), якщо атестація з 21 серпня 1992 року не проводилася чи за результатами атестації, вперше проведеної після 21 серпня 1997 року, право не підтвердилось, до пільгового стажу зараховується лише період роботи із шкідливими умовами праці на даному підприємстві, в установі чи організації до 21 серпня 1992 року включно, тобто до набуття чинності Порядком проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 року № 442 (далі – Порядок, постанова № 422 відповідно). У такому ж порядку зараховується пільговий стаж, якщо за результатами атестації, вперше проведеної до 21 серпня 1997 року, право на пільгове пенсійне забезпечення не підтвердилось.

Атестація робочих місць здійснюється на підприємствах, в організаціях та установах незалежно від форм власності і господарювання згідно з Порядком та розробленими на виконання постанови № 442 Методичними

рекомендаціями для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженими постановою Міністерства праці України (далі – Мінпраці) від 1 вересня 1992 року № 41 (далі – Методичні рекомендації).

Згідно із зазначеними нормативними актами основна мета атестації полягає у регулюванні відносин між власником або уповноваженим ним органом і працівниками у галузі реалізації права на здорові й безпечні умови праці, пільгове забезпечення, пільги та компенсації за роботу у несприятливих умовах.

Відповідно до положень Порядку відомості про результати атестації робочих місць заносяться до карти умов праці, форма якої затверджується Мінпраці разом з Міністерством охорони здоров'я України. Перелік робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим пенсійним забезпеченням працівників, який складається за результатами проведеної атестації робочих місць, після погодження з профспілковим комітетом затверджується наказом по підприємству, організації і зберігається протягом 50 років. Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії та посади яких внесено до переліку.

Згідно зі статтею 101 Закону № 1788-ХІІ органи, що призначають пенсії, мають право вимагати відповідні документи від підприємств, організацій і окремих осіб, а також в необхідних випадках перевіряти обґрунтованість їх видачі. Підприємства та організації несуть матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну громадянам або державі внаслідок несвоєчасного оформлення або подання пенсійних документів, а також за видачу недостовірних документів, і відшкодовують її.

Відповідно до вимог пункту 20 Порядку підтвердження трудового стажу для призначення пенсії за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1993 року № 637, у тих випадках, коли в трудовій книжці відсутні відомості, що визначають право на пенсії на пільгових умовах або за вислугу років, установлені для окремих категорій працівників, для підтвердження спеціального трудового стажу приймаються уточнюючі довідки підприємств, установ, організацій або їх правонаступників. У довідці має бути вказано: періоди роботи, що зараховуються до спеціального стажу; професія або посада; характер виконуваної роботи; розділ, підрозділ, пункт, найменування списків або їх номери, куди включається цей період роботи; первинні документи за час виконання роботи, на підставі яких видана зазначена довідка.

Комплексний аналіз зазначених норм дає підстави дійти висновку, що необхідними умовами для виникнення у особи права на пенсійне забезпечення на пільгових умовах відповідно до пункту «б» статті 13 Закону № 1788-ХІІ є формальна констатація факту перебування особи на посаді або виконання нею робіт, що містяться у списку № 2, а також документальне підтвердження зайнятості працівника за відповідною професією за результатами атестації умов праці, яке полягає у наявності результатів атестації відповідного робочого місця за умовами праці. Документами, які підтверджують результати атестації робочого місця за умовами праці, можуть бути: карта умов праці, наказ по

підприємству про затвердження переліку робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим пенсійним забезпеченням працівників; трудова книжка із записом про витяг із зазначеного наказу або з додатком такого витягу.

Аналогічна правова позиція міститься у постановах Верховного Суду України від 10 вересня 2013 року № 21-183a13 та від 10 березня 2015 року № 21-51a15.

З огляду на наведене висновок Вищого адміністративного суду України у справі, яка розглядається, про обґрунтованість відмови управління ПФУ у призначенні Гриньовій Я.Б. пенсії за віком на пільгових умовах за Списком № 2 відповідає вимогам закону.

Отже, суд касаційної інстанції при вирішенні справи норми матеріального права застосував правильно, тому підстав для задоволення заяви немає.

Керуючись статтями 241, 242, 244 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

У задоволенні заяви Гриньової Ярослави Богданівни відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого пунктом 3 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.